

A Bocskor-daloskönyv énekei.

(III. közlemény.)

XXIII.

Cantio de Juventutis etc.

1. Mint az uton járó, ki két utra talál,
Nem tudja az járást, gondolkodván, megáll,
Törődik magában, elméjére gond száll,
Jobbra eredjen-e vagy mely balkézre áll:
2. Így az én szívem is nem tudja, mit tegyen,
Két ut van előtte, melyikre eredjen.
Az járatlan szélre félő, hogy ne térjen,
Piros rózsza helyett töviset ne szedjen.
3. Nem tudom, ha tovább nőtelenül éljek,
Vagy megházasodjam, feleséget végyek?
Kétséges az elmém, ezek közt mit tegyek,
Két ut van előttem, melyikre eredjek?
4. Megvallom, az árva életet meguntam,
Az gyermekkorból is immár kiugrottam,
Kiki hogy mint éljen, sokat tanyakodtam;¹
De magamnak adni tanácsot nem tudtam.
5. Én hasznát nem látom udvarban laktomnak,
Semmi élémente nincs abbul dolgomnak;
Ha máskint nem veszem gondját én magamnak,
Leszáll minden dolga így állapotomnak.
6. Meg kellencék azért feleségesülnöm,
Páros göliczeként² fészkekben már ülnöm,
Társam melegiben kedvesen fekünnöm,
Hogysem így árvául éppen megöszülnöm.

¹ Tanakodtam.

² Gerlicze.

7. De itt az az kérdés, kit kelljen elvennem?
Az jó feleségre mert nehéz szert tennem.
Jobb nőteleniséget örökké viselnem,
Hogysem mint az roszszal (én) magamot vesztem.
8. Ha udvarit veszek, nem szokott munkához,
Nem kell semmit bízni gazdaszszonyóságához,
Az sült galamb pedig nem repül szájához,
Ha maga nem tekint serény dolgaihoz.
9. Ha városit veszek, azok csupa gögök,
Selyem-patra, ¹ övre vágynak mind ördögök,
Nyárban pedig nekik nem tetsznek az mezők,
Újabb-újabb eszizmat szerezni nem győzők.
10. Ha falusit veszek, honn nevelt tudatlan,
És az csinossághoz rossz kedvű, szokatlan,
Semmi szép tréfaszót nem tud ² mordulatlan,
Nem kap tisztaságon, rusnyán jár, mosdatlan.
11. Reggel az tűzhelyét sepretenül hagyja,
Az háznak szemetjét ajtó mellett tartja,
Tálát az ágy alá mosatlanul rakja,
Pad alatt kalánját az maeska súrolja
12. Nehéz eltartani, hogyha szegény leszen,
Most is szegény vagyok, még szegényebb lészek,
Egy koldusból kettő, nyomorodott lészek,
És így házasságom gonddal rakott fészek.
13. Ha gazdagot veszek, az is egy baj nekem,
Azt hányja szememre, hogy csak készre mentem,
Övé az az jószág, azt nem én kerestem,
Azt is panaszojja, az mit iszom s eszem.
14. Ha rútt leszen pedig, miként szerethessem?
Mert tiszta jó szívből meg nem ölelhetem,
Minden örömet én így eltemetem,
Gyűlölség, kárhozat leszen így életem.
15. Ha szép leszen, úgy is megyen fejem gözi,
Mert azt istrázsálni akárki sem győzi,
Hazúl kimentemet más gyakorta lesi,³
Az én fazakamban más is konczát főzi.

¹ Pártára h. hiba.

² Hagy h.

³ Változat: Én honn nem létemben társa csókját vészí.

16. Egyéb okoktól is nehéz az házasság,
Kévántatik ahoz sok nyughatatlanság,
Ki nélkül házasság dolga nyomorúság,
Nagy így a világon örök nyomorúság.

Jegyzet. Hosszabb változata Thaly: *Rég. magy. vit. énekek.* II. 164 l. V. ö. u.-ott a 312 lapon állóval, melybe több szaka át van véve. Ugyanez más változatban Erdélyi: *Népdalok és mondák.* III. 111 l. és Arany-Gyulai: *Népkölt. gyűjt.* III. 234 l. A kezdetét v. ö. Kriza: *Vadrózsák.* I. 16 l. (10 sz. ének 4-ik szakával), 210 l. (420 sz. első versszakával).

XXIV.

Cantio.

1. Látom az üdönek gyönyörű ideit,
Ki gyakran ujitja bánatímnak terhit.
2. Nem várom már tovább szabadságom napját,
Mert látom, készítik testem koporsóját.
3. Gyász ruhám, mint holló, ne sirj te Apolló,
Ne sirj te Apollo, mert kész az koporsó.
4. Nem búsit már tovább én keserves versem,
Végső éveimnek mert majd végít érem.
5. Kedvedre élhetsz már felőlem édesem,
Az te szerelmeddel gyönyörű kedvesem.
6. Bánkódjál, elhagylak; mig élek, óhajtlak;
Mig világban élek, téged meggyászollak.
7. Oh mely nagy dolog volt az, mely két idegen
Egymást szereti volt . . . (üresen hagyott sor.)
8. Verd meg Uram, rons meg az irigy árulót,
Én reám töröket, hamis árulókat.
9. Hogy ne áthassanak igaz házasságnak,
Szerelem-szerzőknek s az két ifiaknak.

Ezután e sorok állnak:

Nosza szakácsok, menjünk a konyhára,
Lássátok, mit kell csinálni az konyhán,
Szakácsok királya, kupták praefectussa
Ura vagyok én.

XXV.

Más.

1. Minden állat örül az tavasznak,
Vigan várja nyílását rózsáknak,
Fülit hajtja az szép madárszónak,
Keleti lesz az szép leányoknak.
2. Minden állat ő társával sétál,
Nincs oly fenye,¹ ki társátul elvál,
Mig egymástul nem válaszsza halál,
Vagy egyéb veszedelmes akadály.
3. Minden hegy, völgy, mezők zengedeznek,
Az göliczék társokkal örvendnek,
Látom, erdőn fák is leveledznek,
Szép pünkösti napok jelen lesznek.
4. Kezin fogja minden szép szerelmit,
Vigan várja kedves ékességit,
Mutogatja virágok szépségit,
Szép lilium szálnak ékességit.
5. Hát hová lesz én szegény bús fejem,
Vig örömet nem lelhet én szívem,
Mert távol van az, ki szeret engem,
Nagy bánatban forog én életem.
6. De ha szintén most nem láthatom is,
Szép orcáját nem csókolhatom is,
Még nem késő, megtalálom akkor is,
Mikor Isten megadja nekem is.
7. Oh mely csendes minden kérésekre,
Nem várhatja vig napját estvére,
Kiváltképen ki gyötrődik szépre,
Hosszan való engedelmességre.
8. Egy tekintet kész az szerelemmel,
Ki egymástul vár kötelelességgel,
Holtig való engedelmességgel,
Kévánom, hogy éljenek tökéletességgel.

Más, még zavarosabb alakját I. Thaly: *Régi magyar vit. énekek.* II. 227 l.

¹ Fene.

XXVI.

Cantio.

1. Megjelentem panaszimot, Elészámlálom boszumot, Értsed méltó haragomot, Igy kezdem el szavaimot. 2. Nem hittem volna felöled, Hogy álnokság legyen benned, Szivem így megkeseritsed, Hűségemért ezt miveljed. 3. Álnoksággal megkerültél, Szerelmed rabjává tevél, Mutattad, mintha szeretnél Engem inkább mindeneknél. 4. No hadd legyen, nincs mit tennem, Búba borult árva fejem, Noha érte fáj az szivem, El kell végre felejtennem 5. Békességben lehetsz tőlem, Szerethetsz mást én felőlem, Noha most keserves nékem, Csalárdságod mert nem hittem. 6. Légy békességben viola, Kit szájam gyakran csókola, Nem átkozlak szivem soha (?), <i>τοσα</i> ? Csak óhajtlak, mint egy árva. 7. Jóvöltodért jót kívánok ; De boszuért boszut állok. Ha abban módot találok, Érdemed szerint szolgállok.	8. Fogadásodnak nem állál, Tőlem hamar elpártolál. Én helyettem mást választál, Engem árvaságra hagyál. 9. Isten hozzád, búcsut veszek, Veled többet nem beszélek, Tudom, hogy nehéz szivednek, Hogy szemeid nem nézhetnek. 10. Megbocsásd eddég valóról, Nem búsitlak már ezentúl, Megnyughatol személyemtül, Nem szeretlek már ezentúl. 11. Te vagy oka mindeneknek, Ne tulajdonítsd senkinek. Engemet ne tarts vétkesnek, Nem vagyok oka semminek. 12. Mikor ismeretlen voltam, Veled még soha nem szóltam, Személyedet nem is láttam, Rólad nem is gondolkodtam, 13. Akkor kell vala így tenned, Vélem soha nem beszélned, Nekem nem is izengetned, Személyedet kimillened. 14. De megver téged az Isten, Mert hamisság volt szivedben ; Én pedig téged mindenben Ajállak felséges Istenben.

Finis per me Joannem B.

Utána e jegyzet: Anno 1726 die 3-tia Februarii égett el az házunk sok egyéb bonumunkkal együtt véletlen tűz által.

Meg van más versszak-rendezéssel és több változtatással Thaly: *Régi magy. vit. énekek.* II. 137. l. Kriza: *Vadrózsák.* 44. l. (83. sz.) Ugyane dal 1—3 és 11—12. versszaka a Bocskor-féle daloskönyvbe még egyszer be van utóbb szószerint írva. Ez után egy latin ének van *Jucunda cantilena de amoris viribus*, melyet elhagyunk.

XXVII.

Cantio.

(Elöl hiányos.)

- .....
1. Legyen feleséged amaz Peomatra, ¹⁾
Ki urát latrával megölette vala,
Vagy Giomedesnek legyen rajtad sorsa,
Ki feleségétől meguntatott vala.
  2. Mint az Penelopé, leányod oly legyen,
Mással vagy magaddal éktelenül éljen,
Tégedet, mint Nisust, atyád megölessen,
Fiad, mint Absolon, ellenséged legyen.
  3. Lelkedismereti nyughatatlankodjék,
Miként Titusnak, szived ragadtassék,
Hogy nem jó fogadni, hamissal megölessél,
És keserű méreggel megemésztetessél.
  4. Az szép folyó vizek orra előtt folynak
Amaz elkárhozott, hamis Tantalusnak,
Mégis nem ihatik folyásából annak;
Neked is az legyen jutalmad, hamisnak.
  5. Szőlőd, szántófölded kemény érezzé legyen,
Az szőlőd bojtortját, töviset teremjen,
Bor, búza, gazdagság tőled távul legyen,
Szegyen légy mint Tirus, házad üres legyen.
  6. Halálos itallal inasod itasson, ²⁾
Miként az sereggel szembe ne juthasson,
Sok ezer mélyföldet veled ~~mégj~~járasson.
  7. Megnyugodásodban ne legyen semmi mód;
Fáradtságod után ha leszen halálod,
Vadaknak barlangja legyen te koporsód;
Ha meghalsz, azután legyen utolsó szód.
  8. Megcsalám hitemmel Venus szép leányát,
És annak veszem most ez végső jutalmát,
Lelkemnek fájdalmát, szívemnek is kínját,
Minden bitehagyott rólam vegyen példát.

1) Cleopatra.

2) Egy sor hiányzik.

XXVIII.

Alia.

1. Oh áldott Szent Ferencz, Christusnak szolgálja,
Alázatosságnak eleven formája,
Tisztaságnak égő szép fáklyája,
Téged kérünk,
Légy vezérünk,
Menyországban hogy veled lehessünk.
2. Mint éljél világban, Christus megtaníta,
Életed formáját elődben is adta,
Lennél szegény, midőn javallotta,
Téged kérünk etc.
3. Ellene csakhamar mondál ez világnak,
Lelkedet kerengő kevély, rút sátánnak,
Elmulandó testi gyarlóságnak.
Téged kérünk etc.
4. Atyádnak s anyádnak, sok szép nemzetednek,
Ellene hogy mondál nemes, szép vérednek,
Ottan tértél (sic!) édes teremődnek.
Téged kérünk etc.
5. Világ gazdagságin hamar elébb adál,
Annak sokaságin keveset gondolál,
Mennyországra mert útat tanálál.
Téged kérünk etc.
6. Foglaltad magadot istenes életben,
Örvendezék lelked ily szerzetben,
Christus Urunk mert példa volt ebben.
Téged kérünk etc.
7. Hogy kezdél Istennek nagy híven szolgálni,
Világnak fiai kezdenek követni,
Ez világnak ellene mondani.
Téged kérünk etc.
8. Istennek nevére épült templomokat,
Böcsülted mindenütt az szent egyházakat,
Tisztogatván nagy sokszor azokat.
Téged kérünk etc.

9. Éjjet-napot töltél az szent imádságban,
Teljes életed volt penitentiában,
De az lelked vigadott az Urban.
Téged kérünk etc.
10. Mária szent házát újtatossággal,
Tisztelted oly igen az szent imádsággal,
Neki szólván szorgalmatossággal:
Téged kérünk etc.
11. „Oh Mária, Jesus anyja, légy mellettem
Én kívánságomban.
Téged kérünk etc.
12. „Térdemet meghajtom neked, asszonyomnak,
Magamat ajánlom mind édes anyámnak,
Hogy könyörögj értem szent fiadnak.
Oh Mária etc.
13. „Látom veszedelmit az bűnös embernek,
Pokolra hullását az szegyén lelkeknek;
Légy szószóló anyjok te ezeknek.
Oh Mária etc.
14. „Valakik meggyónják feslett életeket,
Sűrű zokogással hullatják könnyököt,
Te szent fiad bocsássa bűnököt.
Oh Mária etc.
15. Megjelenék Christus szűzek templomában,
Az szűz is jelen van ikes kápolnában,
Szent angyalok vannak vigasságban.
Oh Mária etc.
16. Ajánlja az szent szűz az ő szolgálatját,
Alázatossággal kéri azon fiát,
Hogy érette mutasson gratiát.
Oh szép Jésus,
Kegyes Jésus,
Légy mellettem én kívánságom.
17. „Illendő, szent anyám, hogy meghallgassalak,
Nagy méltóságodért jó szívvel lássalak,
Kérésedben vigan bocsássalak.
Oh szép Jésus etc.

18. „Hadd tudjam, szent anyám, te akaratodot,
Jelents ki szivedből nagy kívánságodot,
Ugy érthetem supplicatiódot.
Oh szép Jézus etc.
19. „Ez kis templomocska emlékezetire,
Építettett régen én tisztességemre,
Angyaloknak boldog örömére.
Oh szép Jézus etc.
20. „Könyörög szent Ferencz te szent felségednek,
Bocsássa bűnököt az te hivednek,
Az kik serénkesznek ¹⁾ e templomban!
Oh szép Jézus etc.
21. Az ártatlan Jézus monda az Anyjának,
Az mennybeli szentek egy királynéjának,
Az szent lélek kedves mátkájának:
„Kedves Anyám,
Édes dajkám,
Szent Ferencznek megnyerted gratiáját.
22. „Mária, szent anyám, engemet hogy kértél,
Ferenczért, szolgálért, hogy szószóló lettél,
Ma én tőlem nagy gratiát nyertél
Kedves Anyám,
Édes dajkám,
Szent Ferencznek nagy gratiát nyertél.
23. „Valakik bűnököt megvallják igazán,
Ájítossággal testemhez járulván,
Engedelmes leszek nekik nyilván.
Kedves Anyám etc.
24. „Ádám sok bűnival megterhelt fiai,
Ádámnak s Évának nyavalyás leányi,
Lelkeknek legyetek gyámoli.
Kedves Anyám etc.
25. „Most nagyon ideje penitentiának,
Az bójtnak, sirásnak és szent gyónásnak,
Most van helye az irgalmasságnak.
Kedves Anyám etc“.

1) Talán így; a szöveg zavaros.

26. Oh Anyánk, Mária, hogy gratiát nyertél,
Szolgádért, Ferenczért, szüből könnyörögtél,
Bűnösöktől azért dicsértessél.
Oh Mária,
Jésus anyja,
Mindörökké azért dicsértessél.
27. Dicséret, dicsőség legyen az Atyának,
Mária fiának, az áldott Jézusnak,
Szent léleknek, szent Ferencz atyánknak,
Legyen áldás,
Hálaadás
Mindörökké az szent háromságnak.

Jegyzet : Ez az ének részletesebb kidolgozása a *Cantionale Catholicum* egy énekének. L. Kajoni János-féle 1719-iki kiad. 394. l.

Alább e jegyzet olvasható : *Finis aliquarum per me idem, qui supra. Omnia ad majorem dei gloriam, beataeque Mariae virginis et sancti J. Chr. honorem per me Joannem Bocskor. Anno Dni 1716. die 8 Maji. A lapszámozás a 122 lappal ezután me szünik.*

XXIX.

Alia pulchra.

1. Sűrű könnyhullással sir már Erdélyország,
Mert nyakára szállott keserves nagy rabság,
Elvétetek rólad az régi méltóság,
Tatárkézben esék tündöklő uraság;
2. Mert ennek előtte te tündöklöl vala,
Minden néped között híred-neved vala,
Az két Oláhország hozzád hódolt¹⁾ vala,
Sokféle nemzetség tőled retteg vala.
3. De mégis mindazzal bizony nem nyughatál,
Felfuvalkodással nagyobb koncra vágyál,
Télnek közepiben lengyelre indulál,
De végre ő tőlök ugyan megcsalátál.
4. Talán romlásodat nem veszed eszedbe,
Mert soha nem történt rajtad életedbe,
Nem is forgott talán soha az elmédben
Az, mire most jutál hazól elmentedben?

1) Hódolt?

5. Kincses Erdélynek tekéncsed bő földit,
Mindentűt hallgassad községnek síralmit,
És az fő-fő rendek óhajtó szavait,
Mert kárul vallották nemzetünk javait.
6. Az sok vármegyének sok jó katonái,
Oda vannak immár jó próbált vitézi,
Oda országunknak ítélő birái,
Sok tartományoknak vitéz főispáni.
7. Az főbirák oda szolgabiráikkal,
Törvényszékben ülő sok assessorokkal,
Igazság restaló jó prokátorokkal,
Táborban született vitéz hadnagyokkal.
8. Bő hirrel tündöklő székelység is oda,
Az ki az országnak legjobb tagja vala;
Az gazdag szászoknak jó vitéz főrendi,
Egy néhány száz ezer immár tatár rabi.
9. Ki ennek előtte sokat próbált vala,
És maga vérevel hirt is jót nyert vala,
Ki nagy síralommal hazáját ohajtja,
Mindennapi kintől életit sóhajtja.
10. Partium, Hajduság mind elpraedáltattak,
És az pogánságtól rabságra vitetettek,
Oda Kemény János sok vitéz urakkal,
Ő is együtt esett rabbá hajduival.
11. Holott együtt szenved hazánk fiaival,
Szabadítsa Isten őtöt mindazokkal
Oda Kornis Ferencz sok szép szolgálival,
Kit sokan kesergünk keserves jajszókkal.
12. Mert sokan éltenek anyai voltokkal,
Kik immár siratnak keserves bánattal,
Oda sok rendbeli lovassi s puskási
Erdély országának sokféle népei.
13. Országokon ki atyját s ki anyját siratja,
Némely barátjokat szívök szerint szánják,
Ki jóakaróit, szomszédját sirassa,
Fiát s ki bátyáit szüve szerint szánja.

14. Az ezerhatszázban és az ötvenhétben
Erdélyül mind esénk nagy keserűségben,
Magyarok esének tatárok kezében,
Kiket irgalmából szabadítson Isten.

Jegyzet: Az 1657-iki tatárabságra vonatkozik.

XXX.

Más.

1. Siralom pataka mely nagyot árada,
Melynek áradása Erdélyt által folyja,
Emlitem ez dolgot, Erdélynek romlását
S kibeszélhetetlen keserves sok kárát.
2. Poeták hol vagytok, talán mind alusztok,
Hogy nem sirassátok Erdélynek romlását?
Sirassuk s jajgassuk mindnyájan magunkot,
Most egyenlő szívvel romlott országunkot.
3. Menj el édes szolgám, tekénts meg *(szép)* hazánkot^t
Elbocsát tatár-kám, csak jöjj vissza hozzánk, *ha ott van tatárban jöjj el hamar hozzánk*
Ha kérdik, mint vagyunk, élünk-e vagy halunk?
Mondjad, rabok vagyunk, térdig vasban járunk.
4. Mondjad jó Erdélynek, búban borult népnek,
Nemes vármegyéknek, székelyek székeinek,
Kócsos vármegyének, elpusztult hazánknak,
Uraknak, faluknak, nemes frigyumoknak:
5. Hogy mi mind egy lábíg fogva estünk,
Fogytíg kinoznak, erősen rongálnak,
Kiknek bilincsekben, tömlőcz fenekiben,
Vagyunk nagy inségben, pogányok keziben.
6. Tatár udvarában, hideg fogházakban,
Erős rabságban, vagyunk nagy kínokban;
Testünk elszáradott, szívünk elhírvadott,
Karunk elfáradott, lelkünk elbágyadott.

7. Nincs, ki vigasztalni, sem pedig ujítani,
Éltünkben táplálni, búban vigasztalni,
Sohajtjuk hazánkot, kedves szép társunkot,
Kedves nemzetünköt, nagy uraságunkot.
8. Iszonyu hallani országunk romlását,
És elészámlálni keserves rabságát,
Raj-méhet kosárban mint szoktak befogni,
Szegeén magyarokkal úgy kezdenek bánni.
9. Elégits meg Isten súlyos ostorodot,
Szabadíts rabságból bűnös fiaidot,
Kegyelmes Istenünk, tenéked könyörgünk,
Mert nagy kínainkban immár elhagyattunk.
10. Nyujts ki jó karodot szegeén nemzetünkre,
Fordíts haragodat az pogány nemzetre,
Legyen nagy dicsőség mennyei királynak,
Az ki megpróbálja, hogyha benne bíznak.

Finis.

Jegyzet: Szintén az 1657-iki tatár-rabságra vonatkozik.

Közli: FERENCZI ZOLTÁN.